

Formacja duchowa świeckich w Szkole Katechistów Archidiecezji Poznańskiej

Podstawowym skutkiem przyjęcia sakramentu chrztu jest udział ochrzczonego w posłannictwie Chrystusa: kapłańskim, prorockim i królewskim. Pełnienie tego posłannictwa stanowi zasadniczy wymiar duchowości chrzcielnej i wytycza życiową drogę chrześcijanina. Każdy ochrzczony powinien dzień po dniu umierać dla siebie, żeby bardziej żyć dla Boga, umierać dla grzechu, żeby móc żyć dla łaski, a powyższe ma się wypełniać właśnie poprzez pełnienie kapłańskiej, prorockiej i królewskiej misji Chrystusa¹. Najpełniejszym wzorem udziału ochrzczonych w prorockiej funkcji Chrystusa, tak zresztą jak i w kapłańskiej oraz królewskiej, jest sam Zbawiciel, a konkretnie sposób pełnienia przez Niego proroczego posłannictwa. Unia hipostatyczna sprawia, że Chrystus jako Bóg-Człowiek przez swoje człowieczeństwo odsłania to, co jest boskie, i w tenże sposób staje się szczególnym wzorem pełnienia misji prorockiej². Najogólniej mówiąc, udział ochrzczonych w prorockim posłannictwie Chrystusa zobowiązuje ich po pierwsze do dawania świadectwa o Chrystusie przez życie wiarą i miłością, po drugie do przyjmowania charyzmatów i posługiwania się nimi, po trzecie do angażowania się w ewangelizacyjną i misyjną działalność Kościoła. Świadczenie o Chrystusie nie powinno ograniczać się jedynie do odpowiedniej postawy i świadectwa życia, ale powinno być czynnym włączeniem się w ewangelizację³.

¹ Por. D. von Hildebrand, *Transformation in Christ*, San Francisco 2001, 5.

² Por. H. Wejman, *Komplementarność duchowości stanów życia w Kościele*, Poznań 2002, 87-90.

³ Ewangelizacja jest procesem wielowarstwowym, na który składają się następujące elementy: odnowa ludzkości, dawanie świadectwa, wejście we wspólnotę, otwarte prze-powiadanie, duchowe przylgnięcie, przyjęcie znaków, dzieła apostołskie. Jej celem jest

Realizacja funkcji prorockiej Chrystusa przez świeckich dokonuje się w świecie i poprzez zajmowanie się jego sprawami. Udział w prorockim urzędzie Chrystusa zobowiązuje świeckich katolików do głoszenia słowem i czynem Ewangelii oraz demaskowania wszelkich przejawów zła⁴. Powinni oni starać się o to, aby „nowość i moc Ewangelii jaśniała w ich życiu codziennym, rodzinnym i społecznym, oraz cierpliwie i odważnie, pośród sprzeczności współczesnych czasów, dawać wyraz nadziei na przyszłą chwałę”⁵. Powinni także świadczyć o tym, że wiara daje pełną odpowiedź na problemy i nadzieje człowieka. Ważne jest, aby nie było rozdzwienku pomiędzy Ewangelią a ich codziennym życiem⁶. Pełnienie prorockiej misji Chrystusa przez świeckich „nie polega tylko na samym świadectwie życia. Prawdziwy apostoł szuka okazji głoszenia Chrystusa również słowem, bądź to niewierzącym... bądź wierzącym”⁷.

Jak zauważył papież Franciszek, „pierwszą motywacją do ewangelizacji jest miłość Jezusa, jaką przyjęliśmy, doświadczenie bycia zbawionym przez Niego, skłaniające nas, by Go jeszcze bardziej kochać”⁸. Prawdziwa miłość odczuwa potrzebę mówienia o ukochanej osobie i starania się, aby inni ją poznali. Trwanie na modlitwie jest zdaniem Franciszka drogą, która prowadzi do fascynacji Chrystusem: „Musimy błagać codziennie o Jego łaskę, aby otworzyła nasze ozięble serce i dokonała wstrząsu w naszym letnim i powierzchownym życiu. Stojąc przed Nim z otwartym sercem, pozwalając, by On na nas spojrział, rozpoznajmy to spojrzenie miłości, które odkrył Natanael, kiedy Jezus stanął i powiedział: «Widziałem cię, (...) gdy byłeś pod figowcem» (J 1,48). Jak słodko jest stać przed Ukrzyżowanym lub na kolanach przed Najświętszym Sakramentem i być po prostu przed Jego oczyma! Jakże dobrze jest pozwolić, by On powrócił, i dotknął naszej egzystencji i posłał nas, byśmy głosili Jego nowe życie! (...) Najlepszą motywacją, by postanowić głosić Ewangelię, jest jej kontemplowanie z miłością, zatrzymanie się na jej kartach i czytanie jej z sercem. Jeśli do

wewnętrzna przemiana człowieka. Nowa ewangelizacja urzeczywistnia się zasadniczo w trzech obszarach: duszpasterstwie zwyczajnym, w środowisku osób ochrzczonych nieżyjących zgodnie z wymaganiami sakramentu chrztu oraz wobec tych, którzy nie znają Chrystusa lub Go zawsze odrzucali. Por. Franciszek, *Ewangelii gaudium*, 14, Rzym 2013 (dalej: EG), a także W. Seremak, *Ewangelizacja*, w: M. Chmielewski (red.), *Leksykon duchowości katolickiej*, Lublin-Kraków 2002, 260-263.

⁴ Por. *Kodeks Prawa Kanonicznego*, 225; 227, Poznań 1984 (dalej: KPK).

⁵ Jan Paweł II, *Christifideles laici*, 14, *Adhortacja apostołska po Synodzie Biskupów o powołaniu i misji świeckich w Kościele i w świecie dwadzieścia lat po Soborze Watykańskim II*, Rzym, 30.12.1988 (dalej: ChI).

⁶ Por. ChI 34.

⁷ KKK 905. Por. Sobór Watykański II, *Dekret o apostołstwie świeckich „Apostolicam actuositatem”*, 6, w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, dekrety, deklaracje*, Poznań 2002.

⁸ EG 264.

niej podchodzimy w ten sposób, to zadziwia nas jej piękno, za każdym razem ponownie nas ono fascynuje. Dlatego tak ważny jest powrót do ducha kontemplatywnego, pozwalającego nam odkrywać codziennie, że przechowujemy dobro, które nas humanizuje, pomaga prowadzić nowe życie. Nie mamy nic lepszego do przekazywania innym”⁹.

Szkoła Katechistów Archidiecezji Poznańskiej istnieje od 15 maja 2010 roku. Jej celem jest przygotowanie osób świeckich do pełnienia posługi katechisty, czyli do prowadzenia różnego rodzaju katechez dla dorosłych w parafiach. Terminy „katechista” oraz „katecheta” mają wspólny źródłosłów, wywodzący się od greckiego słowa *katēchēsis*, *katēchéō*, co oznacza „wołać”, „nawoływać”. Katecheta, najogólniej mówiąc, to osoba, która po ukończeniu studiów magisterskich z teologii ma prawo, po otrzymaniu misji kanonicznej od biskupa miejsca, do nauki religii w różnego rodzaju placówkach edukacyjnych, a katechista to osoba przygotowana do głoszenia Ewangelii osobom dorosłym w swojej wspólnotie parafialnej, która w Szkole Katechistów przeszła formację i także otrzymała misję kanoniczną¹⁰. Szkoła Katechistów, korzystając z gościnności Wydziału Teologicznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, ma swoją siedzibę w budynku A Wydziału Teologicznego. Uczestnikami Szkoły Katechistów są osoby dojrzałe w wierze i posiadające predyspozycje do prowadzenia spotkań z dorosłymi. Do Szkoły są one kierowane przez swoich księży proboszczów, a o ich przyjęciu w poczet studentów decyduje dyrektor Szkoły. W niniejszym przedłożeniu zostanie przedstawiona podstawowa formacja duchowa katechistów prowadzona przez Szkołę, która przygotowuje ich do otrzymania misji kanonicznej, upoważniającej do głoszenia katechez dla dorosłych, a także formacja duchowa permanentna, która stanowi jeden z warunków uzyskania przedłużenia tejże misji na kolejny rok. Całość prezentowanego zagadnienia została podzielona na kilka części: pierwsza z nich, posiadająca charakter wstępny, prezentuje cele ogólnej formacji kandydatów na katechistów i samych katechistów oraz jej strukturę, a następne części opisują szczegółowo duchową formację i uzasadnienie poszczególnych jej elementów. Ostatnia część została poświęcona formacji duchowej permanentnej, a podsumowanie całości zamieszczono w zakończeniu. Tekstami źródłowymi poddanymi analizie są dokumenty

⁹ Tamże.

¹⁰ W niniejszym artykule autor w znaczący sposób skorzystał ze swojego wcześniejszego opracowania pt. *Formacja w szkole katechistów archidiecezji poznańskiej*, w: *Benignus est enim Spiritus Sapientiae. Opuscula Bogdano Ponیزی Septuagenario Dedicata*, Poznań 2015, 199-208. Zob. także A. Wieradzka, *Szkoła Katechistów jako odpowiedź na wezwanie synodu Archidiecezji Poznańskiej 2004-2008*, w: J. Hadryś (red.), *Zawsze z Tobą. Księga pamiątkowa ofiarowana biskupowi Zdzisławowi Fortuniakowi na pięćdziesięciolecie kapłaństwa*, Poznań 2012, 201-208.

oraz materiały dotyczące katechezy dorosłych w archidiecezji poznańskiej oraz Szkoły Katechistów, większość z nich to materiały do użytku wewnętrznego, przechowywane w archiwum Szkoły Katechistów.

Cele i formy formacji katechistów

Podstawowym celem formacji proponowanej przez Szkołę Katechistów jest przygotowanie przyjętych do niej kandydatów na katechistów do prowadzenia różnych form katechezy dorosłych w parafiach, a w dalszej kolejności towarzyszenie im po ukończeniu Szkoły podczas pełnienia posługi katechisty¹¹. Formacja podstawowa, czyli prowadzona dla osób nowych, przyjętych do Szkoły Katechistów, tzw. kandydatów na katechistów, trwa niespełna półtora roku: rozpoczyna się na przełomie września i października, a kończy otrzymaniem w połowie grudnia roku następnego misji kanonicznej upoważniającej do głoszenia przez okres jednego roku katechezy dla dorosłych na terenie archidiecezji poznańskiej. Kandydaci na katechistów otrzymują w Szkole Katechistów przygotowanie teoretyczne oraz praktyczne do głoszenia katechez dla dorosłych. Całe przygotowanie teoretyczne oraz część przygotowania praktycznego mają miejsce podczas piętnastu sobotnich zjazdów formacyjnych. Dwanaście z nich jest zaplanowanych w okresie od przełomu września i października do końca czerwca roku następnego, a trzy kolejne odbywają się jesienią. Podczas każdego zjazdu kandydaci na katechistów uczestniczą w Eucharystii sprawowanej w kaplicy Wydziału Teologicznego, podczas której zostaje wygłoszona półgodzinna konferencja, wpisująca się w program duchowej formacji prowadzonej przez Szkołę. Oprócz tego mają jeszcze cztery godzinne spotkania – są to wykłady albo warsztaty, w ramach których jest realizowana formacja duchowa, dogmatyczno-moralna, dogmatyczno-biblijna, pastoralna oraz pedagogiczno-katechetyczna. Kandydaci na katechistów są dodatkowo zobowiązani do wzięcia udziału w weekendowych rekolekcjach, które zazwyczaj organizuje się w pierwszej połowie grudnia, a ich celem jest pogłębienie formacji duchowej oraz wzajemne poznanie się kandydatów, zintegrowanie danego rocznika. Wspomniane rekolekcje stanowią również okazję do indywidualnych rozmów z osobami odpowiedzialnymi za prowadzenie Szkoły. Na formację praktyczną, obok warsztatów realizowanych podczas niektórych sobotnich zjazdów, składają się trzy hospitacje katechez dla dorosłych prowadzonych w parafiach oraz odbycie stażu w rodzimej parafii, który polega

¹¹ Zob. H. Pilarczyk, *Katechista – świadek, ewangelizator, formator. Katecheza dorosłych w kontekście duszpasterstwa rodzin wobec ponowoczesnych tendencji współczesnego świata*, w: A. Pryba (red.), *Duszpasterstwo rodzin w teorii i praktyce*, Poznań 2015, 234-249.

na poprowadzeniu dwóch katechez dla dorosłych przy proboszczu lub osobie przez niego upoważnionej (wikariuszu lub mającej doświadczenie w prowadzeniu spotkań z dorosłymi siostrze zakonnej czy osobie świeckiej). Po ukończeniu przygotowania teoretycznego i pierwszej części praktycznego (warsztaty, hospicja katechez) kandydat zgłasza proboszczowi swoją gotowość do włączenia się w katechizowanie dorosłych i podejmuje wspomniany wcześniej staż. Celem owego stażu jest pomoc w ukształtowaniu praktycznych umiejętności prowadzenia katechez dla dorosłych oraz stwierdzenie zdatności kandydata do podjęcia się tegoż zadania. Na koniec, po uznaniu odpowiednich uzdolnień i kompetencji stażysty – jego proboszcz zwraca się do Kurii Metropolitalnej o przyznanie misji kanonicznej do prowadzenia katechez dla dorosłych. Misja kanoniczna udzielana jest na okres jednego roku. Na prośbę proboszcza może być corocznie przedłużana, jednakże warunkiem jej prolongaty jest uczestnictwo katechisty w stałej formacji, którą organizuje i prowadzi Szkoła Katechistów. Formacja stała obejmuje wymiary: duchowy, intelektualny, pastoralny i pedagogiczno-katechetyczny. Spotkania formacyjne odbywają się dwa razy w ciągu roku w soboty, a składają się na nie, analogicznie jak w formacji podstawowej – Eucharystia sprawowana w kaplicy Wydziału Teologicznego z półgodzinną katechezą oraz cztery godzinne spotkania o charakterze wykładowym czy warsztatowym. Stała formacja duchowa zakłada coroczny udział w rekolekcjach, z tym że przynajmniej raz na dwa lata powinny to być rekolekcje organizowane przez Szkołę Katechistów: co drugi rok obowiązek ten może być spełniony także przez udział w innych rekolekcjach zamkniętych, np. dla członków różnych zrzeszeń chrześcijańskich¹².

Podstawowa formacja duchowa

Na podstawową formację duchową kandydatów na katechistów składa się pięć godzin wykładów, jedenaście półgodzinnych konferencji wygłaszanych podczas Eucharystii oraz konferencje ascetyczne i praktyki duchowe, podejmowane podczas weekendowych rekolekcji. Jej głównym celem nie jest zdobycie informacji dotyczących życia duchowego (to jest cel drugorzędny), ale przede wszystkim pomoc w pogłębieniu osobistej więzi z Chrystusem i nabyciu postawy gorliwości chrześcijańskiej. W Szkole Katechistów chodzi głównie o to, aby jej absolwenci byli rzeczywistymi świadkami wiary, którzy z pasją będą głosili katechezy ludziom dorosłym, dzieląc się z nimi swoim osobistym doświadczeniem duchowym. Kandydaci na katechistów otrzymują pod względem intelektualnym podstawy dotyczące chrześcijańskiego życia duchowego, które mają służyć zarówno ich

¹² Por. tamże, 236-238.

osobistemu uświęceniu, jak i wspieraniu w drodze do komunii z Chrystusem tych, do których zostaną posłani. Problematyka życia duchowego przekazywana jest w następujących blokach tematycznych: zagadnienia wstępne dotyczące chrześcijańskiej duchowości; różne ujęcia pełni chrześcijańskiego życia; postęp duchowy i jego etapy; gorliwość i letniość w życiu duchowym; dojrzałość i niedojrzałość duchowa; duchowość chrzcielna, duchowość Eucharystii oraz sakramentu pokuty i pojednania; duchowość poszczególnych stanów w Kościele; chrześcijańska asceza; wierność natchnieniom Ducha Świętego (rozeznawanie duchowe); modlitwa – jej natura, konieczność, rodzaje, trudności i ich przewycięzanie.

Pierwsze tematy podejmowane w ramach duchowej formacji z konieczności dotyczą podstawowych problemów i kwestii związanych z chrześcijańskim życiem duchowym, gdyż zdecydowana większość kandydatów na katechistów posiada jedynie świadectwo z religii, na poziomie szkoły ponadpodstawowej, a tylko pojedyncze osoby ukończyły studia teologiczne. Zagadnienia wprowadzające w rzeczywistość chrześcijańskiego życia duchowego dotyczą zarówno wspólnoty życia człowieka z Bogiem, wyjaśnienia takich pojęć jak: duchowość, życie duchowe, doświadczenie duchowe czy doświadczenie mistyczne, jak również samej teologii duchowości i jej źródeł. Propozycja stanowi minimum niezbędne do prowadzenia dalszej formacji duchowej w sposób wszechstronny i kompetentny.

Po zaznajomieniu się z podstawowymi kwestiami dotyczącymi chrześcijańskiego życia duchowego i teologii duchowości – kandydatom na katechistów zostają zaprezentowane różne ujęcia pełni chrześcijańskiego życia, takie jak świętość, doskonałość chrześcijańska, zjednoczenie czy komunია z Bogiem¹³. Jest to niezbędne, ponieważ z jednej strony pozwala lepiej zrozumieć charakter i specyfikę chrześcijańskiego życia duchowego, a z drugiej będzie przydatne w pełnieniu posługi katechisty, ponieważ różnym osobom mogą być bardziej lub mniej pomocne poszczególne perspektywy pełni życia chrześcijańskiego, stąd ważna jest znajomość przynajmniej kilku najbardziej podstawowych spośród nich. Szczegółowo analizuje się pojęcie chrześcijańskiej świętości, różne jej wymiary, zwłaszcza teologiczny i moralny, a także zagadnienie świętości Kościoła, w tym problem pojawiających się zgorzeń. Wyjątkowy akcent położony jest na temat naśladowania Chrystusa i upodobnienia się do Niego, gdyż cały sens bycia chrześcijaninem można sprowadzić właśnie do naśladowania Pana Jezusa i przemiany w Niego.

Dynamika chrześcijańskiego życia duchowego to kolejna kwestia omawiana w ramach zajęć z formacji duchowej. Obejmuje ona: początek życia nadprzyrodzonego, postęp duchowy i jego poszczególne etapy, klimat rozwoju duchowego

¹³ Por. J. Hadryś, *Różne ujęcia pełni życia chrześcijańskiego*, w: tenże (red.), *Zawsze z Tobą. Księga pamiątkowa ofiarowana biskupowi Zdzisławowi Fortuniakowi na pięćdziesięciolecie kapłaństwa*, Poznań 2012, 243-247.

i jego uwarunkowania, problematykę związaną z dojrzałością bądź niedojrzałością duchową¹⁴. Kandydaci na katechistów zapoznają się z zagadnieniem otrzymania udziału w życiu Bożym na chrzcie oraz przejęcia za nie osobistej odpowiedzialności (tzw. świadomego udziału w życiu Bożym), wyklada się im podstawy o rzeczywistości nawrócenia, o samej naturze procesu uświęcenia oraz jego wymogach i uwarunkowaniach. Poznają klasyczny i współczesny podział rozwoju duchowego na etapy, a także specyfikę każdego z tych etapów. Dokładnie omawiany i analizowany jest klimat procesu uświęcania, a więc: gorliwość chrześcijańska i jej uwarunkowania, jak również kwestia oziębłości duchowej, jej przyczyny, objawy, skutki oraz sposoby przewycięzania. Jest to istotne, bo dotyczy zwłaszcza chrześcijan wierzących i praktykujących, a jednak nie zawsze rozwijających się duchowo. Wydaje się, że zrozumienie tego zagadnienia jest ważne dla życia duchowego samych kandydatów na katechistów, gdyż spotyka się na ogół z ich strony z dużym zainteresowaniem. Nie mniejsze znaczenie dla życia duchowego posiada definicja chrześcijańskiej dojrzałości i diagnoza postaw, które są oznaką duchowej niedojrzałości – znajomość tej problematyki pozwala uchronić się od ewentualnej iluzji w życiu duchowym, która dla rozwoju duchowego stanowi duże zagrożenie.

Następnym w kolejności omawianym tematem jest duchowość sakramentalna, a w niej, oprócz podstawowych informacji dotyczących sakramentów, szczegółowo zostaje przedstawiona duchowość chrztu, Eucharystii oraz pokuty i pojednania. Podstawowe informacje dotyczące sakramentów koncentrują się na ich opisanie oraz kształtowaniu odpowiedzialności za owocne z nich korzystanie. Chrzest zapoczątkowuje życie Boże i wyznacza całą drogę duchową ochrzczonego, a jednocześnie wynikają z niego konkretne zobowiązania, które winny być podejmowane przez całe życie. Usystematyzowanie wiedzy dotyczącej tego sakramentu oraz konsekwencji wynikających z jego przyjęcia, wydaje się być konieczne tym bardziej, że jedną z głównych form głoszenia katechezy dla dorosłych stanowi ta, skierowana ku rodzicom i chrzestnym przed chrztem dziecka. Eucharystia i pokuta są wpisane w proces uświęcenia nie jednorazowo, ale wielokrotnie. Każdy ochrzczony, który przeszedł proces personalizacji życia duchowego, odkrywa w tych sakramentach wyjątkowo obfite źródło wzrostu ducha. Zwrócenie uwagi na warunki owocnego z nich korzystania jest niezbędne dla prawidłowego rozwoju duchowego.

Zaznajamia się kandydatów na katechistów z duchowością poszczególnych stanów w Kościele po to, aby mogli zrozumieć specyfikę chrześcijańskiego życia duchowego oraz jego uwarunkowanie związane z konkretnym, otrzymanym od Boga powołaniem. Ze względu na ograniczone możliwości czasowe, zagadnienia te prezentuje się jedynie w zarysie, krótko zostają przedstawione duchowości

¹⁴ Por. tenże, *ABC... życia duchowego*, Poznań 2009, 11-41.

laikatu, kapłańska, zakonna oraz życie konsekrowane świeckich. W duchowości laikatu osobno omawiana jest duchowość życia małżeńsko-rodzinnego oraz zagadnienie życia duchowego osób pozostających w związkach niesakramentalnych. W poszczególnych stanach życia zwraca się także uwagę na realizowanie udziału w potrójnej misji Chrystusa, czyli w Jego kapłańskim, prorockim i królewskim posłannictwie.

Asceza, a szczególnie chrześcijańskie umartwienie, to kolejny temat poruszany podczas spotkań formacyjnych. Kwestia ascezy jest niezwykle istotna, gdyż stanowi ona, obok sakramentów i modlitwy, szczególnie środek uświęcenia. Podczas wykładu na ten temat analizuje się specyfikę chrześcijańskiego umartwienia, podając jego teologiczne podstawy, wyjaśniając różne aspekty i uzasadniając jego niezbędność w całości procesu uświęcenia. Akcentowane jest znaczenie umartwienia zwyczajnego, podejmowanego w codzienności, a związanego z różnorodnymi życiowymi niedogodnościami.

Wierność natchnieniom Ducha Świętego, czyli zagadnienie rozeznawania duchowego, to następny ważny temat przedstawiany kandydatom na katechistów i wzbudzający wśród nich ogromne zainteresowanie. Rozeznawanie działania duchów: dobrego, złego i ludzkiego – jest jednym z najbardziej fundamentalnych problemów w teologii duchowości, gdyż niezwykle istotną sprawą w drodze do komunii z Bogiem jest rozpoznanie pochodzenia natchnień i wszelakich innych impulsów oddziałujących na człowieka¹⁵. Kryteria pozwalające odróżnić dzieła ducha Bożego od działania ducha ludzkiego bądź nieprzyjaciela rodzaju ludzkiego – są objaśnione dosyć szczegółowo, z częstym nawiązaniem do nauczania św. Ignacego Loyoli.

Modlitwa, jej natura, konieczność, rodzaje, trudności i ich przewycięzanie to kwestia tak istotna dla rozwoju duchowego, iż stanowi pod względem czasowym najobszerniejszą część całej formacji duchowej, prowadzonej w Szkole Katechistów, a dodatkowo podejmuje się ją podczas weekendowych rekolekcji¹⁶. Rzeczywistość modlitwy jest bowiem, z jednej strony, codziennością w życiu chrześcijanina prowadzącego odpowiedzialne życie duchowe, z drugiej zaś – budzi niejednokrotnie zniechęcenie, rodzi pytania kwestionujące jej sens, w obliczu przeżywanych podczas niej trudności lub poczucia niewysłuchania przedstawianych Bogu próśb. Poprzez udział w Eucharystii w czasie sobotnich zjazdów oraz uczestnictwo w rekolekcjach formacja do modlitwy nie jest czysto teoretyczna i intelektualna, ale ma konkretny wymiar praktyczny.

Jak łatwo zauważyć, po zestawieniu liczby godzin przeznaczonych na formację duchową z ilością problemów poruszanych w jej ramach, wiele wątków z ko-

¹⁵ Por. J. Gogola, *Teologia komunii z Bogiem*, Kraków 2003, 191-239.333-358.

¹⁶ Por. J. Hadryś, *Aby lepiej modlić się*, Poznań 2015.

nieczności prezentuje się jedynie w zarysie, niekiedy z podaniem lektury, która może posłużyć do poszerzenia wiadomości na dany temat. Także po ukończeniu Szkoły Katechistów, uczestnicząc w formacji permanentnej dla absolwentów, katechiści pogłębiają studia nad duchowością chrześcijańską.

Formacja duchowa stała

Nieustanna troska o formację należy do szczególnych obowiązków katechisty, który otrzymał na okres jednego roku misję, upoważniającą do pełnienia tej posługi na terenie archidiecezji poznańskiej. Po pierwsze, dlatego że katechista w swojej posłudze występuje w podwójnej roli katechisty i katechizowanego, gdyż zgodnie z definicją katechezy, podaną przez św. Jana Pawła II, jest ona spotkaniem w wierze nauczających i nauczanych¹⁷. Zarówno katechista, jak i katechizowany zatem mają sobie wzajemnie wiele do zaoferowania i przekazania w wymiarze wiary oraz osobistego świadectwa. Innym przyczynkiem, wskazującym na konieczność udziału w stałej formacji jest potrzeba ciągłego uzupełniania wiedzy oraz doskonalenia swoich umiejętności w pełnieniu zadań katechisty, gdyż jak już wcześniej wspomniano, liczba godzin przeznaczonych na formację kandydatów na katechistów podczas ich uczęszczania do Szkoły Katechistów jest bardzo ograniczona i wiele tematów z tego względu nie podejmuje się albo porusza się jedynie w zarysie. Ważnym argumentem uczestnictwa w stałej formacji jest również zmieniająca się nieustannie sytuacja katechizowanych, co sprawia, że wciąż pojawiają się nowe problemy i wyzwania dla osób pełniących posługę katechisty.

Formacja stała obejmuje wymiary: duchowy, intelektualny, pastoralny i pedagogiczno-katechetyczny. Realizuje się ją dwa razy w ciągu roku podczas sobotnich spotkań formacyjnych, a także poprzez coroczny udział w rekolekcjach, w tym przynajmniej raz na dwa lata organizowanych przez Szkołę Katechistów. Formacja duchowa dokonuje się szczególnie na rekolekcjach oraz poprzez katechezy wygłaszane podczas sobotnich zjazdów na Eucharystii, jak również w trakcie jednego z wykładów jej poświęconego. W ramach formacji duchowej podejmuje się wątki, na które zabrakło czasu podczas spotkań w ramach formacji podstawowej, a pogłębiane są te, które podano jedynie w zarysie, a także te, które współbrzmiają z programem duszpasterskim Kościoła w Polsce w danym roku duszpasterskim. W ten sposób stała formacja duchowa nie ogranicza się jedynie do poszerzania wiedzy na tematy związane z chrześcijańskim życiem duchowym, ale przede wszystkim służy wzrostowi życia duchowego katechistów.

¹⁷ Por. Jan Paweł II, *Wierzę w Boga Ojca Stworzyciela*, Citta del Vaticano 1987, 13.

Podsumowanie

Analiza materiałów związanych z katechezą dla dorosłych oraz ze Szkołą Katechistów Archidiecezji Poznańskiej upoważnia do wyciągnięcia następujących wniosków dotyczących formacji w ogólności oraz szczególnie formacji duchowej:

1. Do głównych zadań i celów Szkoły Katechistów należy pogłębianie wiary kandydatów na katechistów oraz absolwentów Szkoły oraz przygotowanie ich do prowadzenia katechez dla dorosłych w parafiach.
2. Formacja prowadzona przez Szkołę Katechistów ma wielostronny charakter i obejmuje następujące wymiary: dogmatyczny, a w szczególności moralny i biblijny, pastoralny, pedagogiczno-katechetyczny oraz duchowy. Formacja duchowa stanowi rdzeń całej formacji i nadaje sens posłudze katechisty.
3. Całość działań formacyjnych zasadza się na tzw. formacji podstawowej oraz stałej, czyli permanentnej. Pierwsza z nich jest skierowana do kandydatów na katechistów i trwa niespełna półtora roku, a druga dotyczy katechistów, czyli absolwentów Szkoły Katechistów, dla których stanowi jeden z warunków przedłużenia misji kanonicznej na kolejny rok. Zarówno w formacji podstawowej, jak i w stałej, poczesne miejsce zajmuje formacja duchowa.
4. Na formację kandydatów na katechistów i samych katechistów składają się elementy stałe, które są niezienne oraz bieżące, modyfikowane każdego roku i dostosowane do aktualnych potrzeb adresatów. Powyższe dotyczy wszystkich rodzajów formacji, także formacji duchowej, wskazując na powiązanie tego, co konieczne i stałe z otwartością na to, co nowe i nieprzewidywalne.
5. Zajęcia formacyjne przybierają postać rekolekcji, praktyk duchowych i modlitewnych, wykładów, warsztatów, ćwiczeń, spotkań z zaproszonymi gośćmi – i są prowadzone w urozmaicony i interesujący sposób (również w ramach formacji duchowej).
6. Formacja realizowana przez Szkołę Katechistów wpisuje się w wezwania Kościoła dotyczące katechezy dorosłych w dwojaki sposób: kandydaci na katechistów oraz sami katechiści wynoszą z niej korzyść dla samych siebie, a jednocześnie tak ukształtowani – poprzez swoją posługę w parafiach – kontynuują działania ewangelizacyjne wobec tych, do których są posłani.
7. Zagadnienia podejmowane w ramach formacji duchowej poddają analizie najważniejsze aspekty chrześcijańskiego życia duchowego, zarówno jego istotę, jak i uwarunkowania. Podstawowym celem duchowej formacji jest jednak pomoc w rozwinięciu i pogłębieniu osobistej więzi z Chrystusem kandydata na katechistę oraz katechisty.

Papież Franciszek stwierdził, że „ewangelizatorzy z Duchem to ewangelizatorzy, którzy się modlą i pracują. Z punktu widzenia ewangelizacji nie są potrzebne ani propozycje mistyczne bez mocnego zaangażowania społecznego i misyjnego, ani też mowy czy działania społeczne i duszpasterskie bez duchowości przemieniającej serce. (...) Trzeba zawsze dbać o wewnętrzną przestrzeń, nadającą sens chrześcijańskiemu zaangażowaniu i aktywności. Bez dłuższych chwil adoracji, modlitewnego spotkania ze Słowem, zadania łatwo pozbawione zostają sensu, my zaś czujemy się osłabieni z powodu zmęczenia i trudności, a zapał gaśnie. Kościół nie może się obyć bez oddychania płucami modlitwy i cieszyć się bardzo, że we wszystkich instytucjach kościelnych mnożą się grupy modlitwy, wstawienictwa, modlitewnego czytania Słowa, nieustającej adoracji Eucharystii”¹⁸. W świetle niniejszego przedłożenia wydaje się, że Szkoła Katechistów, poprzez formację duchową, wychodzi naprzeciw oczekiwaniom Kościoła związanym nie tylko z katechezą dorosłych, ale i z odpowiedzialnym przygotowaniem się do jej podjęcia.

Bibliografia

Dokumenty Kościoła i nauczanie papieskie

Franciszek, *Evangelii gaudium*, Rzym 2013.

Jan Paweł II, *Christifideles laici*, Rzym 1988.

Jan Paweł II, *Wierzę w Boga Ojca Stworzyciela*, Watykan 1987.

Kodeks Prawa Kanonicznego, Poznań 1984.

Sobór Watykański II, *Apostolicam actuositatem*, w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, dekryty, deklaracje*, Poznań 2002, 377-401.

Pozostała literatura

Gogola J., *Teologia komunii z Bogiem*, Kraków 2003.

Hadryś J., *ABC... życia duchowego*, Poznań 2009.

Hadryś J., *Aby lepiej modlić się*, Poznań 2015.

Hadryś J., *Formacja w szkole katechistów archidiecezji poznańskiej*, w: *Benignus est enim Spiritus Sapientiae. Opuscula Bogdano Poniży Septuagenario Dedicata*, Poznań 2015, 199-208.

Hadryś J., *Różne ujęcia pełni życia chrześcijańskiego*, w: J. Hadryś (red.), *Zawsze z Tobą. Księga pamiątkowa ofiarowana biskupowi Zdzisławowi Fortuniakowi na pięćdziesięciolecie kapłaństwa*, Poznań 2012, 243-247.

Hildebrand D. von, *Transformation in Christ*, San Francisco 2001.

¹⁸ EG 262.

- Pilarczyk H., *Katechista – świadek, ewangelizator, formator. Katecheza dorosłych w kontekście duszpasterstwa rodzin wobec ponowoczesnych tendencji współczesnego świata*, w: Pryba A. (red.), *Duszpasterstwo rodzin w teorii i praktyce*, Poznań 2015, 234-249.
- Seremak W., *Ewangelizacja*, w: Chmielewski M. (red.), *Leksykon duchowości katolickiej*, Lublin-Kraków 2002, 260-263.
- Wejman H., *Komplementarność duchowości stanów życia w Kościele*, Poznań 2002.
- Wieradzka A., *Szkoła Katechistów jako odpowiedź na wezwanie synodu Archidiecezji Poznańskiej 2004-2008*, w: Hadryś J. (red.), *Zawsze z Tobą. Księga pamiątkowa ofiarowana biskupowi Zdzisławowi Fortuniakowi na pięćdziesięciolecie kapłaństwa*, Poznań 2012, 201-208.

Summary

SPIRITUAL FORMATION OF THE LAY AT THE SCHOOL OF CATECHISTS OF THE ARCHDIOCESE OF POZNAN

This article describes the spiritual formation of lay catechists provided by the School of Catechists of the Archdiocese of Poznan. The research conducted has entitled the author to the following statements: the formation in question has a versatile character and includes a spiritual, dogmatic (moral and biblical in particular), pastoral as well as pedagogical and catechetical dimension; all the activities are divided into the so-called basic formation and permanent formation – the former is meant for candidates for catechists and lasts for less than a year and a half, and the latter concerns catechists themselves: the participation in it is one of the conditions for prolonging the canonical mission by another year. The formation including its spiritual aspect consists of permanent, unvarying elements as well as current issues, changing each year and adapted to the actual needs of the recipients. Formation classes assume various forms: retreats, spiritual practices and prayers, lectures, workshops, classes and meetings with special guests. The formation provided by the School of Catechists fits in two respects into the call of the Church regarding the catechesis of adults: candidates for catechists and catechists themselves use the formation for their own spiritual benefit, and, at the same time prepared and shaped through their ministries in the parishes, help those to whom they are sent. The problems undertaken in the framework of spiritual formation involve important issues related to Christian spiritual life in terms of its substance, conditions and the most important aspects. However, the most important goal of spiritual formation is to help one develop and deepen one's personal relationship with Christ.

Key words: School of Catechists, the Archdiocese of Poznan, spiritual formation, catechesis of adults.